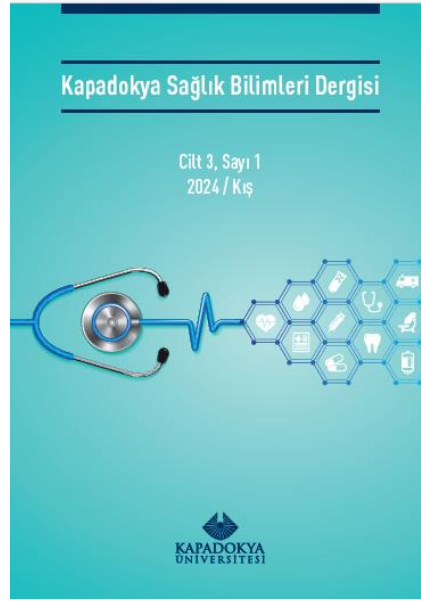

Cilt 3/ Sayı 1/ Aralık 2024

Araştırma Makalesi

Okul Öncesi Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutumlarının Duygu Düzenleme Becerisi Üzerindeki Etkisinin Karşılaştırılması

Bengisu YETKİN¹, Vesile ŞENOL², Rukiye YALAP³

¹Kapadokya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Dil ve Konuşma Terapisi Yüksek Lisans Programı, Nevşehir, Türkiye. ORCID: 0000-0002-9649-3086

²Kapadokya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Nevşehir, Türkiye. ORCID: 0000-0002-2001-0527

³Kapadokya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Nevşehir, Türkiye. ORCID: 0000-0001-6485-8741

*Sorumlu yazar: bengisuyetkin@gmail.com

Yetkin, B., Şenol, V & Yalap, R. (2024). Okul öncesi kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerindeki etkisinin karşılaştırılması. *Kapadokya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 381-394. DOI: <https://doi.org/10.58241/ksbd.31>

Received/Gönderilme tarihi: 19.12.2024; Accepted/Kabul tarihi: 23.01.2025; Publication/Yayın tarihi: 28.01.2025

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Comparison of the Effect of Parental Attitudes on the Emotion Regulation Skills of Preschool Children With and Without Stuttering

Abstract

Objective: The aim of this study is to comparatively examine the effect of parental attitudes on the emotion regulation skills of children aged 4-6 with and without stuttering.

Materials and Methods: A total of 60 children and their parents, 30 of whom stutter and 30 of whom do not stutter, between the ages of 4 and 6, residing in the Maltepe, Üsküdar and Kadıköy districts of Istanbul, were included in the study. The “Personal Information Form”, the “Emotion Regulation Scale (ERS)” measuring children’s emotion regulation skills and the “Parental Attitude Scale (PAS)” determining parental attitudes were used to collect the research data. The data obtained from the study were analyzed using the SPSS 26.0 package program.

Results: Parents of children with and without stuttering are similar in terms of sociodemographic characteristics. Children with stuttering have higher mean Emotion Regulation Skill scores than their normal peers, and it was determined that especially the ERS Variability/Negativity and ERS total scores of these children differed significantly from children without stuttering ($p<0.05$). While the Parenting Attitude Scale scores of children with stuttering did not have a significant effect on the Emotion Regulation Scale total and sub-dimension scores ($p>0.05$), it was found that the parenting attitudes of children without stuttering had a significant effect on their emotion regulation skills ($p<0.01$). It was found that the authoritarian parenting attitude had a statistically significant effect on the Emotion Regulation Scale total score and lability/negativity score.

Conclusion: It has been observed that children who stutter may have difficulty in emotion regulation skills due to their higher Emotion Regulation Scale scores, parental attitudes do not have an effect on emotion regulation skills, but parental attitudes of children who do not stutter significantly affect emotion regulation skills.

Keywords: Emotion Regulation Skills, Parental Attitude, Preschool, Stuttering

Okul Öncesi Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutumlarının Duygu Düzenleme Becerisi Üzerindeki Etkisinin Karşılaştırılması

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı, 4-6 yaş arası kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Materyal ve Yöntem: Araştırmaya İstanbul ili Maltepe, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden, 4-6 yaş arasında toplam 60 çocuk (30 kekemeliği olan ve 30 kekemeliği olmayan) ve ebeveynleri dahil edilmiştir. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, çocukların duygu düzenleme becerilerini ölçen “Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)” ve ebeveyn tutumlarını belirleyen “Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 26.0 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Kekemeliği olan çocukların DDÖ toplam ve alt boyut puanlarının kekemeliği olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak ETÖ puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kekemeliği olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının, duygu düzenleme becerileri üzerinde anlamlı etkileri olduğu görülmüştür ($p<0,01$).

Sonuçlar: Kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerilerinde daha fazla zorlandığı; ebeveyn tutumlarının bu grupta belirgin bir etki göstermediği, ancak kekemeliği olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisini önemli düzeyde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygu Düzenleme Becerisi, Ebeveyn Tutumu, Kekemelik, Okul Öncesi

GİRİŞ

Kekemelik, akıcılık bozuklukları arasında en sık karşılaşılan konuşma problemi olarak bilinmektedir. Bu durum genellikle okul öncesi dönem, yani 2-4 yaş arasında ortaya çıkmaktadır (Yairi & Ambrose, 2005). Rafuse (1994) tarafından yapılan bir çalışmada, kekemeliğin okul öncesi çocukların %5'inde, genel nüfusun ise %1'inde görülebileceği belirtilmiştir. Kekemeliğe sahip çocukların yaklaşık %75'inin profesyonel bir müdahaleye gerek kalmadan iyileştiği ifade edilmektedir (Guitar, 2013). Kekemeliğin oluşumunda genetik yatkınlık, çevresel etmenler, fizyolojik ve nörolojik süreçler ile öğrenilmiş davranışlar gibi çeşitli faktörlerin rol oynadığı genel kabul görmektedir (Ambrose vd., 2015; Onslow vd., 2003). Çocukların psikolojik sağlıkları üzerinde ebeveyn tutumlarının büyük bir etkisi olduğu bilinmektedir (Francis vd., 2021). Küçük yaşlarda, çocukların benlik saygısı geliştirmesi, olumlu davranışlar sergilemesi, problem çözme becerileri edinmesi ve iş birliği yapma yeteneği, ebeveynlerin tutumları ve çevreden aldıkları kabul ile şekillenmektedir (Balat, 2007; Arı vd., 1997). Bu bağlamda, kekemeliği olan çocuklar üzerinde ebeveyn yaklaşımlarının etkilerini ele alan araştırmalar bu tutumların kekemeliğin başlangıcından tedavi sürecine kadar önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Bloodstein, 1975; Van Riper, 1973). Guitar (2006), ebeveynlerin kekemeliğe ilgili tutum ve inançlarının, tedavi sürecinin başarısını ya destekleyebileceğini ya da engelleyebileceğini ifade etmektedir.

Duygu düzenleme, kişinin duygusal deneyimlerini ve bu süreçle ilişkili fizyolojik reaksiyonları kontrol etme, yönlendirme ve düzenleme kapasitesini içermektedir (Thompson, 1994). Okul öncesi dönemde bu becerinin gelişimi, çocuğun çeşitli işlevleri yerine getirebilmesinde kritik bir öneme sahiptir (August vd., 2017). Bu becerilerin gelişimi, ebeveynlerle olan etkileşimler, bilişsel ve dil gelişiminin artmasıyla birlikte, bu dönemde hız kazanmaktadır (Cole vd., 2004; Izard vd., 2011). Karras vd. (2006), yaptıkları araştırmada, kekemeliği olan çocukların akranlarına kıyasla stresli, zorlayıcı veya heyecan verici durumlarla başa çıkmada daha düşük düzeyde duygusal düzenleme becerisine sahip olduklarını ortaya koymuşlardır.

Ebeveyn tutumları, duygusal düzenleme ve kekemelik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların ülkemizde azlığı bu araştırmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur. Bu çalışmanın amacı, 4-6 yaş aralığında kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının, duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Tipi

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel ve ilişki arayıcı türde gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar

Çalışmaya İstanbul ili Maltepe, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerinde yaşayan, okul öncesi dönemde kekemelik tanısı almış 4-6 yaş arasında 30 çocuğun ebeveynleri ile aynı bölgelerden seçilen 30 kekemelik tanısı olmayan 4-6 yaş arasında çocuğun ebeveynleri dahil edilmiştir.

Dahil Edilme ve Dışlama Kriterleri**Çocukların çalışmaya dahil edilme kriterleri:**

- Okul öncesi dönemde olması,
- Kekemelik tanısı olan çocukların bir uzman tarafından tanısının konulmuş ve dil-konuşma terapisine yönlendirilmiş olması,
- Kekemelik tanısı olmayan çocukların herhangi bir dil ve konuşma bozukluğu tanısı almamış olması.

Ebeveynlerin çalışmaya dahil edilme kriterleri:

- Araştırmaya katılan çocukların birinci dereceden akrabası olması,
- Sağlık, nörolojik, bilişsel ya da duygusal bir sorunlarının bulunmaması.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen iki farklı form ile ebeveynlerden demografik bilgiler toplanmıştır. Birinci formda, kekemelik tanısı olmayan çocukların ebeveynlerinin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu ve ailede kekemelik öyküsü gibi bilgiler sorgulanmıştır. İkinci formda ise kekemelik tanısı almış çocukların ebeveynleri için benzer bilgiler toplanmıştır.

Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)

Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerini değerlendirmek için Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yapılan ölçek kullanılmıştır. Ölçek, 4'lü likert tipi değerlendirme sistemine sahiptir ve iki alt boyuttan oluşmaktadır: Değişkenlik-Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme-Kontrol. Ölçekten alınan yüksek puanlar duygu düzenlemenin iyi düzeyde olduğunu, düşük puanlar ise bu becerinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ebeveynlerin 2-6 yaş çocuklarına yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla Karabulut, Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen ETÖ, 5'li likert tipi bir ölçek olup dört alt boyuttan oluşmaktadır: Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum. Ölçek, her

alt boyut için ayrı puanlama yapılmasını sağlamaktadır ve Cronbach Alfa değerleri, alt boyutlara göre 0,74 ile 0,83 arasında değişmektedir.

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 26.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma, medyan, minimum-maksimum değerler) ve normal dağılım testleri (Shapiro-Wilk) yapılmıştır. Parametrik veriler için Bağımsız İki Örneklem t Testi ve ANOVA, parametrik olmayan veriler için ise Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla Çoklu Regresyon Analizi yapılmış ve anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Kekemeliği olan ve normal gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin %50'si kadın, %50'si erkektir. Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin %60'ı 30-39 yaş aralığında iken, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin %66,7'si 30-39 yaş aralığındadır. Yine kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin %13,3'ü 50-65 yaş aralığında iken, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin yalnızca %3,3'ü 50- 65 yaş aralığındadır. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerin eğitim düzeyleri benzer olup, büyük çoğunluğu (%70) lisans veya lisansüstü eğitim mezunudur. Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin %73,3'ü, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin ise %76,7'si çalışmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların araştırma gruplarına göre sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı

Sosyodemografik Değişkenler	Kekemeliği olan çocukların ebeveynleri (n=30) n (%)	Kekemeliği olmayan çocukların ebeveynleri (n=30) n (%)
Cinsiyeti		
Kadın	15 (50,0)	15 (50,0)
Erkek	15 (50,0)	15 (50,0)
Yaş Grubu		
20-29	1 (3,3)	5 (16,7)
30-39	18 (60,0)	20 (66,7)
40-49	7 (23,3)	4 (13,3)
50-65	4 (13,3)	1 (3,3)
Eğitim durumu		
İlköğretim	5 (16,7)	2 (6,7)
Lise	4 (13,3)	7 (23,3)
Lisans veya lisansüstü	21 (70,0)	21 (70,0)
Çalışma durumu		
Hayır	8 (26,7)	7 (23,3)
Evet	22 (73,3)	23 (76,7)

	Kekemeliği olan çocuklar (n=30), n (%), Ort. $\pm$ SS	Kekemeliği olmayan çocuklar (n=30), n (%), Ort. $\pm$ SS
Çocuğun yaşı (Ay)	65 $\pm$ 6,3	60,77 $\pm$ 7,4
Çocuğun cinsiyeti		
Kız	7 (23,3)	15 (50,0)
Erkek	23 (76,7)	15 (50,0)

Kekemeliği olan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanları, kekemeliği olmayan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,042$). Bununla birlikte kekemeliği olan ve olmayan çocukların Duygu Düzenleme Kontrol puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların DDÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p=0,021$), (Tablo 2).

Tablo 2. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Duygu Düzenleme Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı

Duygu Düzenleme Ölçeği Boyutları	Kekemeliği olan çocuklar (n=30)		Kekemeliği olmayan çocuklar (n=30)		p
	Ort $\pm$ SS	Medyan (Min-Maks)	Ort $\pm$ SS	Medyan (Min-Maks)	
Değişkenlik/Olumsuzluk	2,33 $\pm$ 0,6	2,1 (1,6-3,86)	2,04 $\pm$ 0,6	1,8 (1,26-3,4)	0,042*
Duygu Düzenleme Kontrol	3,46 $\pm$ 0,5	3,6 (2,25-4,00)	3,31 $\pm$ 0,4	3,4 (2,5-3,75)	0,086
DDÖ Toplam	2,68 $\pm$ 0,5	2,7 (1,95-3,79)	2,40 $\pm$ 0,4	2,2 (1,95-3,25)	0,021*

* $p<0,05$

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocuklar ebeveyn tutum puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$), (Tablo 3).

Tablo 3. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Tutumları Ölçek Boyutları (ETÖ)	Kekemeliği olan çocukların ebeveynleri (n=30)		Kekemeliği olmayan çocukların ebeveynleri (n=30)		p
	Ort $\pm$ SS	Medyan (Min-Maks)	Ort $\pm$ SS	Medyan (Min-Maks)	
Demografik Tutum ¹	73,9 $\pm$ 7,6	72,5 (60-85)	76,4 $\pm$ 6,7	78,5 (57-84)	0,251
Otoriter Tutum ¹	24,13 $\pm$ 9,3	24 (11-48)	21,87 $\pm$ 6,7	21 (14-40)	0,307

Aşırı Koruyucu Tutum ¹	32±4,6	31 (16-39)	31,4±5,6	31,5 (18-43)	0,528
İzin Verici Tutum ²	20,97±5,3	20,5 (12-38)	20,57±5,2	20,5 (11-32)	0,769

¹: Mann Whitney U testi; ²: Bağımsız Örneklem t testi

Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin demografik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumlarının DDÖ toplam puanı ve DDÖ Duygu Düzenleme Kontrol puanı ve DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,05$), (Tablo 4).

Tablo 4. Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız değişken (ETÖ)	Bağımlı değişken	B	Standart Hata	β	T	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	DDÖ Toplam	-0,019	0,012	-0,321	-1,677	0,106	0,495	0,125	2,032	0,12
Otoriter Tutum		0,009	0,009	0,172	0,910	0,372				
Aşırı Koruyucu Tutum		-0,020	0,018	-0,201	-1,128	0,270				
İzin Verici Tutum		0,011	0,017	0,132	0,669	0,510				

Kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin DDÖ toplam puanı demografik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanları ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişim göstermiştir. Otoriter ebeveyn tutumunun DDÖ toplam puanı üzerine etkisi istatistiksel olarak anlamlı olup otoriter tutum puanının bir birimlik artışı ile DDÖ toplam puanı 0,59 kat artmaktadır ($p=0,004$). Ebeveyn tutumlarındaki değişim, DDÖ toplam puanındaki değişimin %46'sını açıklamaktadır ($p=0,003$), (Tablo 5).

Tablo 5. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız değişken (ETÖ)	Bağımlı değişken	B	Standart Hata	β	T	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	DDÖ Toplam	0,007	0,010	0,122	0,678	0,504	0,675	0,456	5,233	0,003**
Otoriter Tutum		0,032	0,010	0,590	3,179	0,004*				
Aşırı Koruyucu Tutum		-0,008	0,013	-0,127	-0,657	0,517				
İzin Verici Tutum		0,025	0,014	0,345	1,710	0,100				

** $p<0,01$

Kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin DDÖ değişkenlik/olumsuzluk puanı demografik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanları ile aynı anda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişim göstermiştir. Özellikle otoriter tutumun DDÖ değişkenlik/olumsuzluk puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olup, otoriter tutum puanında bir birimlik artışta DDÖ değişkenlik/olumsuzluk puanında 53 kat artış görülmüştür ($p=0,004$). Ebeveyn tutumlarındaki değişim, DDÖ değişkenlik/olumsuzluk puanındaki değişimin %54'nü açıklamaktadır ($p<0,001$), (Tablo 6).

Tablo 6. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Değişkenlik/ Olumsuzluk Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız değişken (ETÖ)	Bağımlı değişken	B	Standart Hata	β	T	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	DDÖ Değişkenlik/ Olumsuzluk	0,005	0,014	0,054	0,329	0,745	0,738	0,544	7,463	<0,001**
Otoriter Tutum		0,046	0,015	0,536	3,156	0,004**				
Aşırı Koruyucu Tutum		0,003	0,018	0,031	0,175	0,863				
İzin Verici Tutum		0,037	0,021	0,335	1,814	0,082				

** : $p<0,01$

Kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin DDÖ Duygu Düzenleme Kontrol puanı ile demografik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanları aynı anda istatistiksel olarak anlamlı bir değişim göstermişti ($p=0,02$). Ebeveyn tutumlarındaki değişim, duygu düzenleme kontrol puanındaki değişimin %36'sını açıklamaktadır ($p=0,02$), (Tablo 7).

Tablo 7. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme-Kontrol Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişken (ETÖ)	Bağımlı Değişken	B	Standart Hata	β	T	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	(DDÖ) Duygu Düzenleme Kontrol	0,015	0,012	0,248	1,270	0,216	0,601	0,361	3,53	0,02*
Otoriter Tutum		-0,005	0,012	-0,083	-0,411	0,685				
Aşırı Koruyucu Tutum		-0,025	0,015	-0,356	-1,697	0,102				
İzin Verici Tutum		-0,017	0,017	-0,223	-1,021	0,317				

* : $p<0,05$

TARTIŞMA

Bu çalışmada, kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş arası okul öncesi çocukların ebeveyn tutumlarının, çocukların duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçlar, kekemeliği olan çocukların DDÖ toplam ve Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutu puanlarının, kekemeliği olmayan çocuklara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğunu göstermektedir ($p<0,05$). Benzer şekilde Karras ve ark.'nın (2006) 65 kekemeliği olan ve 56 kekemeliği olmayan 3;0-5;11 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde yaptıkları çalışmada, kekemeliği olan çocukların günlük stresli, zorlayıcı veya heyecan verici durumlarla karşılaştıklarında kekeme olmayan akranlarına göre daha yüksek düzeyde uyarılma yaşadıkları ve kekeme olmayan çocuklara kıyasla daha düşük düzeyde duygu düzenleme becerisi gösterdikleri bildirilmiştir. Benzer şekilde kekemeliği olan ve olmayan çocukların duygu düzenleme becerilerini karşılaştıran çalışmalarda (Embrechts vd., 2000; Kayhan Aktürk & Ünsal, 2019; Saka, 2022), kekemeliği olan çocukların sağlıklı akranlarına göre daha hassas, daha kaygılı ve içe dönük oldukları ayrıca daha fazla zorluk yaşadıkları bildirilmektedir. Bu bulgu, kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerilerinde daha fazla zorluk yaşadıklarını düşündürmektedir.

Çalışmamızda, kekemeliği olan çocukların ebeveyn tutumlarının (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici) çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu durum, kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerilerinin ebeveyn tutumlarından bağımsız olarak gelişebileceğini veya kekemeliğin kendisinin bu becerileri etkileyen daha baskın bir faktör olabileceğini düşündürmektedir.

Öte yandan kekemeliği olmayan çocuklarda ebeveyn tutumları ile duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Özellikle, otoriter ebeveyn tutumunun DDÖ toplam ve Değişkenlik/Olumsuzluk puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Bu bulgu, otoriter ebeveyn tutumlarının çocukların duygu düzenleme becerilerini olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Benzer şekilde, Yaman (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, otoriter ebeveyn tutumunun çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde olumsuz etkisi olduğu belirtilmiştir. Çalışmamızın bu sonucu literatürle paralellik göstermektedir.

Çalışmada kekemeliği olan ve olmayan çocukların yaşlarına göre duygu düzenleme becerileri karşılaştırıldığında elde edilen bulgular, çalışma örneklemindeki yaş aralığında bulunan çocuklar arasında duygu düzenleme becerilerin açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını

göstermektedir. Literatür incelendiğinde, okul öncesi dönemde duygu düzenlemenin yaşla birlikte değiştiğini öne süren bulgular olduğu gibi (Dağlı & Dağlıoğlu, 2021; Tulpar vd., 2020) yaşa göre değişmediğini gösteren bulgular da yer almaktadır (Bozkurt Yükçü & Demircioğlu, 2017; Telli & Bartan, 2024).

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin yaşlarına göre duygu düzenleme becerilerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, ebeveynlerin yaş gruplarına göre DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanları ve DDÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Bununla birlikte, ebeveyn yaş gruplarına göre çocukların Duygu Düzenleme Kontrol puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Yükçü ve Demircioğlu (2017) yapmış oldukları çalışmada, çocukların DDÖ toplam puanları ve DDÖ alt ölçek puanları anne yaşına göre farklılık göstermezken, Değişkenlik/Olumsuzluk alt ölçek puanlarının anne yaşına göre anlamlı farklılık gösterdiği rapor edilmiştir. Çocukların duygu düzenleme becerileri baba yaşına göre de benzer şekilde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Çocukların duygu düzenleme becerilerinin babanın yaşına bağlı olmaması, bu becerilerin belirlenmesinde başka faktörlerin daha önemli rol oynadığını düşündürülebilir. Bu bulgular ışığında ebeveyn yaşlarının eşit dağılım göstermemesinin ve olası değişken faktörlerin bu ilişkiyi etkileyebileceğine dikkat edilmelidir. Daha büyük örneklemle yapılan çalışmalar ile daha güvenilir değerlendirme sonuçlarının alınabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları ETÖ kullanılarak karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p<0,05$). Daha önce yapılan bazı çalışmalar, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerine göre tutum ve davranış alanlarında farklı modeller sergilediklerini bildirmektedir (Hocaoğlu & Cangı, 2024; Saka, 2022). Bununla birlikte bu çalışmadan elde edilen bulgular literatür çalışma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Farklılığın bu çalışmada, kekemeliği olan çocuklarda kekemelik şiddetinin değerlendirilmemiş olmasından kaynaklanabileceği gibi, verilerin küçük bir örneklem grubundan elde edilmiş olması ya da ilgili çalışmalarda katılımcı ebeveynlerin bireysel özelliklerinin farklılığından doğabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin çocuk sayısı ve içinde yaşadığı kültürel özellikler, ebeveyn tutumlarında önemli bir rol oynamaktadır ve bu faktörlerin yeni çalışmalarda dikkate alınması önerilmektedir. Araştırmalar, şiddetli kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin sıklıkla yüksek düzeyde kaygı yaşadıklarını ve bu durumun yanlış tutumlara yol açabildiğini göstermiştir. Bodur ve ark. (2019) çalışmasında, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin daha yüksek düzeyde aşırı

kontrol ve itaat beklentisi sergilediği saptanmıştır. Bu bulgular, okul öncesi dönemde ebeveyn-çocuk ilişkisinin önemini vurgulamaktadır. Saka (2022) tarafından yapılan bir çalışmada, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin "sıkı disiplin" alt boyutunda daha yüksek puanlar aldığı, buna karşın "demokratik" tutum alt boyutunda daha düşük puanlar aldığı saptanmıştır. Bu bulgu, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin daha otoriter bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Ayrıca, Hocaoglu ve Cangi (2024) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, otoriter ebeveyn tutumu ile ebeveynlerin kekemelik şiddeti algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin, çocuklarının kekemelik şiddetini daha yüksek algıladıkça daha otoriter tutumlar sergilediklerini düşündürmektedir. Diğer yandan Arslan (2023), yapmış olduğu çalışmada, ebeveyn tutumları ile duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemiş, araştırma bulguları, kekeleyen okul öncesi dönemdeki çocuklar arasında duygu düzenleme becerileri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermiştir. Çalışmamız sonuçları kekemeliği olan çocukların ebeveynlerin demografik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumlarının aynı anda DDÖ toplam, DDÖ duygu düzenleme kontrol ve DDÖ değişkenlik/olumsuzluk puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etki oluşturmadığını göstermiştir. Kekemeliği olan çocuklarda ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerileri üzerinde doğrudan bir etkisinin olmaması, duygu düzenlemenin ebeveyn tutumundan bağımsız geliştiğini gösterebilir. Keza ebeveyn-çocuk etkileşimini ele aldığımızda kekemelikten hem çocukların hem de ebeveynlerin etkilendiğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla kekemeliği olan ve olmayan çocukların duygu düzenleme becerileri ile ebeveyn tutumlarının, çocuğun gelişimini etkileyen birçok faktörün bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları arasındaki farklılıklar hala tam olarak anlaşılamamıştır. Araştırmalarda örneklem gruplarındaki ebeveynlerin yaş ve eğitim durumunun eşitlenerek tutumların karşılaştırılmasının daha güvenilir sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Günaydın (2020) ile Crowe ve Cooper (1977) ise kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerine göre kekemeliğe karşı daha olumlu tutumlar sergilediklerini bildirmiştir. Çalışmamızda kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin demografik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumlarının aynı anda DDÖ toplam, DDÖ değişkenlik/olumsuzluk ve DDÖ duygu düzenleme kontrol puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir ($p<0,05$). Özellikle bu grupta otoriter tutumun DDÖ toplam ve DDÖ değişkenlik/olumsuzluk puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bu bulgu temelinde, ebeveyn otoriter tutumunun çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde olumsuz yönde bir etkisinin olduğu

söylenbilir. Kekemeliği olmayan çocuklarda Ebeveyn tutumları DDÖ toplamında meydana gelen değişikliğin %46'sından, Değişkenlik/olumsuzluk becerisindeki değişimin %54'ünden, Duygu düzenleme kontrol becerisindeki etkilenimin ise %36'sından sorumludur. Özellikle otoriter tutumun DDÖ değişkenlik/olumsuzluk ve toplam duygu düzenleme becerisindeki etkilenimin temel unsurunu oluşturduğu düşünülmektedir. Yaman (2018), yaptığı çalışmada, çalışmamız bulgularına benzer şekilde otoriter ebeveyn tutumu ile DDÖ değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu bildirmiştir. Chang ve ark.'nın (2003) yaptığı çalışmada ise, katı ebeveyn tutumları arttıkça çocukların öfke kontrol etmede zorlandıkları ve saldırgan davranışlar sergiledikleri bildirilmiştir.

Sonuç olarak kekemeliği olan ve olmayan çocuklar genel duygu düzenleme ve değişkenlik/olumsuzluk becerisi bakımından önemli farklılık göstermiştir. Duygu düzenleme kontrol becerisi açısından ise gruplar birbirine benzer bulunmuştur. Çalışmamızda kekemeliği olan ve olmayan çocuklarda ebeveyn tutumları birbirine benzer düzeydedir. Ebeveyn tutumlarının kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerisi üzerine anlamlı bir etkisi yokken, kekemeliği olmayan çocuklarda ebeveyn tutumları genel duygu düzenleme becerisinde meydana gelen değişikliğin %46'sından, değişkenlik/olumsuzluk becerisindeki değişimin %54'ünden, duygu düzenleme kontrol becerisindeki etkilenimin ise %36'sından sorumludur. Özellikle otoriter ebeveyn tutumu genel duygu düzenleme ve değişkenlik/olumsuzluk becerisindeki etkilenimin temel belirleyicisi konumundadır.

SONUÇ

Bu çalışma, kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerilerinde zorluk yaşadığını ve bu durumun ebeveyn tutumlarından bağımsız geliştiğini göstermiştir. Kekemeliği olmayan çocuklarda ise ebeveyn tutumlarının, özellikle otoriter tutumların, duygu düzenleme becerileri üzerinde olumsuz etkileri olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, ebeveyn tutumlarının çocukların duygusal gelişiminde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Gelecekteki çalışmaların daha geniş örneklemlemlerle yapılması önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırma, İstanbul iline bağlı Maltepe, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına, rehabilitasyon merkezi ve kliniklerine devam eden 4-6 yaş arası çocuk ve ebeveynleri ile sınırlıdır. Bu yaş grubu dışında kalan ve farklı eğitim düzeyindeki çocuklar çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise, anne veya babanın “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve “Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği”ne verdikleri yanıtlarla sınırlı olmasıdır.

Teşekkür: Çalışmaya katılan gönüllü ebeveynlere destekleri için teşekkür ederiz.

Finansman: Yok.

Çıkar çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Etik boyut: Araştırma için Kapadokya Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan onay alınmış (09.12.2022; Karar no: 22.22) ve çalışmaya katılmayı kabul eden tüm bireylere Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu imzalatılmıştır. Kullanılan ölçeklerin izinleri, Türk toplumuna uyarlanmış geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştiren araştırmacılardan alınmıştır.

Yazar Katkıları: Fikir ve tasarım: BY, VŞ; Veri toplama: BY; Veri analizi ve yorumlama: BY, VŞ; Makale yazımı: BY, VŞ, RY; Eleştirel inceleme: VŞ.

KAYNAKLAR

- Ambrose, N. G., Yairi, E., Loucks, T. M., Seery, C. H., & Throneburg, R. (2015). Relation of motor, linguistic and temperament factors in epidemiologic subtypes of persistent and recovered stuttering: Initial findings. *Journal of Fluency Disorders*, 45, 12-26. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2015.05.004>
- Arı, M., Bayhan, P., & Artan, İ. (1997). Farklı ana-baba tutumlarının 4-11 yaş grubu çocuklarında görülen problem durumlarına etkisinin araştırılması. *Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arslan, S. (2023). *Kekeleyen okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile mizaç özellikleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Kapadokya Üniversitesi, Nevşehir.
- August, E. G., Stack, D. M., Martin-Storey, A., Serbin, L. A., Ledingham, J., & Schwartzman, A. E. (2017). Emotion regulation in at-risk preschoolers: Longitudinal associations and influences of maternal histories of risk. *Infant and Child Development*, 26(1), e1954. <https://doi.org/10.1002/icd.1954>
- Balat, G. U. (2007). Relationship between parenting attitudes and children's pre-school education attainment level. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 89.
- Batum, P., & Yağmurlu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The contributions of emotion and behavior regulation. *Current Psychology: Developmental Learning Personality Social*, 25(4), 272-294.
- Bloodstein, O. (1975). *A handbook on stuttering: Rev. Ed.* National Easter Seal Society for Crippled Children and Adults.
- Bodur, S., Torun, Y. T., Gül, H., Dinçer, M., Gül, A., Kara, K., Karaman, D., Durukan, İ., & Cöngöloğlu, M. A. (2019). Parental attitudes in children with persistent developmental stuttering: A case-control study. *Archives of Clinical Psychiatry*, 46, 103-106. <https://doi.org/10.1590/0101-60830000000204>

- Bozkurt Yükçü, Ş., & Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.336085>
- Chang, L., Dodge, A. K., Schwartz, D., & McBride-Chang, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotional regulation and aggression. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 598-606. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.17.4.598>
- Cole, P. M., Martin, S. E., & Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child Development*, 75(2), 317-333. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00673.x>
- Crowe, T. A., & Cooper, E. B. (1977). Parental attitudes toward and knowledge of stuttering. *Journal of Communication Disorders*, 10(4), 343-357. [https://doi.org/10.1016/0021-9924\(77\)90031-4](https://doi.org/10.1016/0021-9924(77)90031-4)
- Dağlı, H., & Dağlıoğlu, H. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(3).
- Embrechts, M., Ebben, H., Franke, P., & Van de Poel, C. (2000). Temperament: A comparison between children who stutter and children who do not stutter. In *Proceedings of the Third World Congress on Fluency Disorders: Theory, research, treatment, and self-help* (pp. 557-562).
- Francis, A., Pai, M. S., & Badagabettu, S. (2021). Psychological well-being and perceived parenting style among adolescents. *Comprehensive Child and Adolescent Nursing*, 44(2), 134-143. <https://doi.org/10.1080/24694193.2020.1743796>
- Guitar, B. (2006). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment*. Baltimore, MD: Lippincott Williams & Wilkins.
- Guitar, B. (2013). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Günaydın, E. (2020). 6-12 yaş arası kekemelik tanısı almış çocukların ebeveynlerinin dil ve konuşma terapisi öncesi ve sonrası kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Hocaoğlu, G. E., & Cangi, M. E. (2024). Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveynlerinin Bilişsel Çarpıtmaları ve Ebeveyn Tutumları ile Çocuklarındaki Kekemelik Şiddetini Algılama Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Dil Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 1-18. <https://doi.org/10.58563/dkyad-2024.71.1>
- Izard, C. E., Woodburn, E. M., Finlon, K. J., Krauthamer-Ewing, E. S., Grossman, S. R., & Seidenfeld, A. (2011). Emotion knowledge, emotion utilization, and emotion regulation. *Emotion Review*, 3(1), 44-52. <https://doi.org/10.1177/1754073910380972>
- Karabulut Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.

- Karrass, J., Walden, T. A., Conture, E. G., Graham, C. G., Arnold, H. S., Hartfield, K. N., & Schwenk, K. A. (2006). Relation of emotional reactivity and regulation to childhood stuttering. *Journal of Communication Disorders*, 39(6), 402-423. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2005.12.004>
- Kayhan Aktürk, Ş., & Ünsal, E. M. (2019). Okul çağı döneminde kekemeliği olan ve olmayan çocukların duygu düzenleme becerilerinin karşılaştırılması: Ön bulgular. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi (DKYAD)*, 2(2), 104-120.
- Onslow, M., Packman, A., & Harrison, R. E. (2003). *The Lidcombe Program of early stuttering intervention: A clinician's guide*. Pro-Ed.
- Rafuse, J. (1994). Early intervention, intensive therapy can help people who stutter. *CMAJ*, 150, 754-755.
- Saka, G. B. (2022). Kekemeliği olan çocukların duygusal-davranışsal problemlerinin ve ebeveynlerinin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*
- Shields, A., & Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation checklist. *Developmental Psychology*.
- Telli, F. B., & Bartan, M. (2024). Okul Öncesi Dönem Çocukların Dinleme Becerileri ile Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(3), 2361-2379. <https://doi.org/10.37217/tebd.1462658>
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59, 25-52 (2-3, Serial No. 240).
- Tulpar, L. B., Aktan, Z. D., & Yardımcı, E. (2020). 4-6 yaş aralığındaki çocukların bağlanma stillerinin ve duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 57-73.
- Van Riper, C. (1973). *The treatment of stuttering* (1st ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Yairi, E., & Ambrose, N. G. (2005). *Early childhood stuttering: For clinicians by clinicians*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Yaman, B. (2018). *Ebeveyn tutumlarının çocukların mizaç özellikleri ve duygu düzenleme becerileri üzerindeki rolü* (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yükçü, Ş. B., & Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 442-466. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.336085>